Osallisuushankkeiden toiminta korona-ajan poikkeusoloissa

Korona-ajan poikkeusolot vaikuttivat hankkeiden työhön merkittävästi. Selvitimme Euroopan sosiaalirahaston toimintalinjan 5 hanketoimijoiden kokemuksia poikkeusoloista ensimmäisen kerran huhtikuussa 2020. Toteutimme verkkokyselyn uudelleen marras-joulukuussa 2020. Kyselyyn vastasi 53 hanketoimijaa.

Kerromme tällä sivulla viimeisimmän vuoden 2020 lopussa tehdyn kyselyn tuloksista. Toivomme, että vastauksista on apua uusille hankkeille ja tahoille, jotka toimivat heikoimmassa asemassa olevien kanssa ja tekevät erilaisia varautumissuunnitelmia.

Euroopan sosiaalirahaston toimintalinjan 5 hankkeet (ESR TL 5) edistävät heikoimmassa asemassa olevien työikäisten osallisuutta ja pyrkivät vähentämään köyhyyttä. Hankkeita toteuttavat erilaiset toteuttajat eri puolilla Suomea. Useimmiten hanketta toteuttavat kunta ja järjestö yhteistyössä.
Lue lisää ESR TL 5 -hankkeista

Miten osallisuushankkeiden toiminta on onnistunut korona-aikana?

Hankkeiden toteutusvaiheilla, hankkeiden kohderyhmillä ja hankkeissa suunnitelluilla toimenpiteillä oli vaikutusta siihen, kuinka hyvin toimintaa toteutettiin haastavana aikana. Haastavinta oli työskentely kaikkein heikoimmassa asemassa olevien parissa etenkin silloin, kun hanke oli vasta käynnistymässä, eivätkä asiakkaat olleet suunnitellusti ohjautuneet hankkeen toiminnan piiriin tai heitä ei tavoitettu edes jalkautumalla. Huoli kaikkein heikoimmassa asemassa olevista oli vahva.

Parhaiten onnistuttiin toteuttamaan sellaisia hankkeita, jotka olivat lähtökohtaisesti keskittyneet yksilö- tai pienryhmätyöhön ja digitaalisten palveluiden kehittämiseen. Poikkeuksellisena aikana löydettiin paljon uusia, hyviä käytäntöjä, jotka aiotaan ottaa pysyvään käyttöön.

Hankekyselyn tuloksia vuodelta 2020

Kevät 2020

- Shokkivaihe: paikat kiinni, epävarmuus ja pelko
- Asiakasvirta toimintaan katkeaa

Kesää kohden

- Uusien ratkaisujen pikainen kehittäminen, digitaaliset kokeilut
- Tiedon ja tuen tarve: miten toimia?

Kesä 2020

- Hanketoiminta normalisoituu osittain
- Osallistujien tapaaminen ulkona
- Digivälineiden kehittäminen

Syksy 2020

- Huoli heikoimmista
- Digitaalisuus auttamistyössä vakiintuu: digiminäpystyvyyden ja digiosallisuuden vahvistaminen
- Hybriditoiminnan kehittäminen
- Epävarmuutta, mutta myös toiveikkuutta tulevasta

Hanketyössä on tehty digiloikka

Korona-ajalle oli ominaista, että toiminta rajoittui pitkälti digitaalisten yhteyksien varaan. Osa hankkeista pystyi melko hyvin hyödyntämään digitaalisuutta, mutta sillä koettiin olevan myös merkittäviä rajoituksia etenkin kaikista heikoimmassa asemassa olevien ja uusien asiakkaiden tavoittamisessa. Kaikilla asiakkailla ei ole mobiililaitteita, joilla pääsee nettiin, joten esimerkiksi etänä tarjottava tuki ja osallistaminen eivät toteutuneet täysin toivotulla tavalla. Asiakkaiden digilaitteiden puute estikin digitaalisen yhteydenpidon osassa hankkeista.

Esimerkkejä ja vinkkejä digiosallisuuden vahvistamiseksi

Hankkeet kertoivat ottaneensa käyttöön seuraavia työkaluja ja ratkaisuja digiosallisuuden lisäämiseksi.

Digikommunikaation ratkaisuja:

- Yhteydenpito: WhatsApp-ryhmät
- Kokoukset: Teams, Skype, Googlen Classroom, Discord, Zoom, Google Meet, Jits
- Verkkokoulutus: Open Learn -alusta
- Pelialusta: Board Game Arena
- Viestintä ja ryhmäytyminen: avoimet ja suljetut Facebook-ryhmät

Digiköyhyyden torjuminen:

- kannettavan tietokoneen, internet-yhteyden sekä kameran hankkiminen toimintatilaan
- poistuvien laitteiden kerääminen, puhdistaminen, kunnostaminen ja jakaminen yhdistyksille
- kotona asumista tukevien palveluiden kerääminen nettialustalle (YSSI.fi)

Digiosallisuuden vahvistaminen:

- E-kursseja digiohjauksen tueksi ammattilaisille ja järjestötoimijoille
- Vapaaehtoisten ja tuutoreiden perehdytys digitukijoiksi
- Digitaaliset palvelut kuten digivalmennus ja digiohjaus
- Selkokielinen ohjemateriaali digitaitoihin liittyen
- Digisti kohti työelämää -opas (Jamk.fi)

Digitaalinen yhteisöllisyys ja palvelut:

- Yhteisöllisyyttä ja vertaistukea opiskelijoille etänä: opintopiirit, rästitalkoot, kahvihetket ja after workit
- Tukea-sovellus digitaalisen asiakastyön parantamiseksi (Google Play-kaupassa)
- Tandem-kielikahvila ja kansainvälisiä lautapeli-iltoja verkkoversioina (Välineenä Google Meet -videokokouspalvelu ja Board Game Arena -pelipalvelu)
- Virsistä voimaa -liikunnallinen kehonhuoltohetki seurakunnan työntekijöille Teamsillä
- Hyvän mielen some-julkaisuryhmä, joka tuottaa iloa yhdistelemällä vapaaehtoisten kirjoituksia sekä valokuvia voimaannuttaviksi julkaisuiksi seurakunnan ja hankkeen Facebook-sivulle.

Hankkeet ideoivat ratkaisuja ennakkoluulottomasti

Useissa hankkeissa toimintaa toteutettiin ulkona ja jalkautuen eri paikkoihin. Esimerkiksi yksilö-, ryhmä- ja sidosryhmätoimintaa järjestettiin ulkona. Asiakkaille toimitettiin myös aktivointimateriaalia suoraan kotiin ja kannustettiin virkistäytymään luonnossa. Monissa hankkeissa tuotettiin myös monikanavaisia hybridimalleja siten, että palveluita tarjottiin sekä etänä että kasvokkain ja näitä yhdistämällä. Hybriditoiminta näyttääkin tulleen jäädäkseen.

Esimerkkejä ja vinkkejä etänä ja kasvokkain tapahtuvan toiminnan yhdistämiseen

Toimintaa ulkona ja luonnossa:

- Kauneimmat joululaulut lauletaan ulkona
- Luonnossa tapahtuva ja luontoaiheista ammentava ryhmämuotoinen etävalmennus
- Pyöräilysuunnistus, joihin ihmiset osallistuvat silloin, kun se heille itselleen parhaiten sopii. Ahkerimpien osallistujien kesken arvotaan palkintoja.
- Kansainväliset pihapeli-illat

Innovatiivisia käytäntöjä:

- Osallistujille tarjotaan Suunnon älykellot aktivoinnin ja itsetuntemuksen vahvistamisen tueksi. Älykellojen avulla saa tietoa muun muassa omasta liikkumisestaan, unensa laadusta ja stressitasostaan.
- Vanhuksille ja riskiryhmäläisille tarjotaan kauppa-apua ja tuodaan kirjatoimituksia kirjastosta postilaatikkoon tai kotiovelle
- Ruokakulttuuri-illat koronarajoitusten sallimissa rajoissa
- Asiakkaiden aktiivisuutta tukevien viikko-ohjelmien ja niiden tekemisvinkkien julkaiseminen
- Toiminnan vieminen sinne, missä ihmiset ovat, kuten asuinalueella toimivan järjestökumppanin tiloihin

Hybridimalleja:

- Digitaidot-ryhmä, jossa asiakkaiden kanssa yhdessä luotu alusta Discordiin, sekä etäyhteyksien käyttö ohjauksessa: mm. kannustinviestit kotoa lähtemiseen ja osallistavia, helppoja tehtäviä kuten luonnon ja ympäristön valokuvaaminen
- Kädentaitomateriaalit, jotka voi hakea tai toimittaa kotiin, yhteydenpito pienissä käsityöryhmissä tai etänä
- Virtuaaliset vierailut museoihin ja koulutusmessuille
- Ruoan valmistus "yhdessä", mutta jokainen omassa kodissaan
- Lenkkeilyä "yhdessä" luurit korvilla
- Mitä sinulle kuuluu -kortit, joita voi käyttää asiakastyössä puheeksi ottamisen mallina myös etäyhteydellä
- Kykyviisari-kyselyn käyttö toimenpiteiden vaikutusten ja yleisen tilanteen arviointiin kunkin osallistujan kanssa käydyssä keskustelussa.

Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten auttaminen ajautui koronaepidemian myötä kriisitilanteeseen ja tilanne jatkui myös syksyllä 2020. Kasvokkaista toimintaa pyrittiin koronan leviämisestä huolimatta jatkamaan syksyn aikana, toisin kuin keväällä. Vaikka myönteisyyttä pidettiin yllä kehittämistyössä, myös koronauupumista todettiin olevan ilmassa. Kokonaisuudessaan hankkeet kuitenkin jatkoivat tuloksellista toimintaa poikkeavista oloista huolimatta.

Sokra-koordinaatio tuki alueellisia ja valtakunnallisia ESR TL 5 -hankkeita

Sokran aluekoordinaattorit järjestivät etäkahviloita, webinaareja ja hankekohtaisia tukitapaamisia. Tilaisuuksissa jaettiin tietoa osallisuudesta ja huono-osaisuudesta, hanketyöstä, innovatiivisista ratkaisuista korona-aikana ja rahoittajien ohjeista. Hanketoimijat saivat tilaisuuksissa myös vertaistukea. Sokran etätilaisuuksiin osallistuttiin aktiivisesti eri puolilta Suomea aluejaosta riippumatta.
Euroopan sosiaalirahaston TL 5 -hankkeet ja Sokran hanketuki
Digiosallisuuden edistäminen

Hankkeiden rahoitukseen ja raportointiin liittyvät ohjeistukset antaa kunkin hankkeen rahoittaja.
Seuraa rahoittajien viestintää osoitteessa Rakennerahastot.fi

Lue lisää

Tutkimuksia ja hankkeita koronavirukseen liittyen

Etäpalvelut digiosallisuuden vahvistajina, Sokran aluekoordinaattori Elina Pekosen blogikirjoitus 23.12.2020 (Diak.fi)

Läsnäolo, kuuntelu ja kunnioitus tekevät myös etäkohtaamisesta inhimillisen, Sokran tutkimuspäällikkö Anna-Maria Isolan blogikirjoitus (THL-blogi)

Digiosallisuuden edistäminen:

- Margit-verkosto digioikeuksien edistämisestä (Innokyla.fi)
- Matalan kynnyksen digituki (Innokyla.fi)
- Ammattilainen digipalvelujen asiakkaana -valmennus (Innokyla.fi)
- Digivuorovaikutus asiakastyössä (Innokyla.fi)
- DigiIN-hanke (Digiin.fi)

Digi arkeen -neuvottelukunta, valtiovarainministeriö (Vm.fi)

SOSTEn kysely: koronakriisi näkyy ihmisten toimeentulossa (soste.fi)

[Tuloksia MIELI ry:n korona-ajan kyselystä maahan muuttaneille (mieli.fi)]

Päivitetty: 2.2.2024

Tulosta

© THL 2026 — TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS, PL 30, 00271 HELSINKI • PUHELIN 029 524 6000 • PALAUTE • TIETOA SIVUSTOSTA • SAAVUTETTAVUUSSELOSTE • YHTEYSTIEDOT